

İŞKENCEYE VE DİĞER ZALİMANE, İNSANLIKDIŞI YA DA AŞAĞILAYICI MUAMELE YA DA CEZAYA KARŞI SÖZLEŞME

(BM Genel Kurulunun 10/12/1984 tarih ve 39/46 sayılı kararıyla kabul edilmiş ve 26/06/1987 tarihinde yürürlüğe girmiştir)¹

¹ “İşkenceye ve Diğer Zalimane, İnsanlıkdışı ya da Aşağılayıcı Muamele ya da Cezaya Karşı Sözleşme” (“İKS”) (“Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment”), Birleşmiş Milletler Genel Kurulunun 10/12/1984 tarih ve 39/46 sayılı kararıyla kabul edilip, imza, onay ve katılmaya açılmış ve 26/06/1987 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

Türkiye bu Sözleşmeye ilişkin olarak, 21/04/1988 tarih ve 3441 sayılı “İşkenceye ve Diğer Zalimane, İnsanlıkdışı ya da Aşağılayıcı Muamele ya da Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesinin Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun”u çıkartmıştır, (RG, 29/04/1988, s.19799). 3441 sayılı Kanun (md.1)’e ekli dipnotta şu yazılıdır: “Bu Sözleşme, Bakanlar Kurulunca onaylandıktan sonra ekinde, sözü edilen beyan ve ihtirazi kayıt da yayımlanacaktır.” Bu işlemin ardından, Bakanlar Kurulunun 16/06/1988 tarih ve 88/13023 sayılı Kararı ile, bu Sözleşmenin (ilişik beyan ve ihtirazi kayıt ile) onaylanması kararlaştırılmıştır, (RG, 10/08/1988, s.19895). Sözü edilen Bakanlar Kurulu Kararına ekli olarak Sözleşmenin resmi Türkçe çevirisi de yayımlanmıştır. Bu arada, Bakanlar Kurulu Kararının RG’de yayımlanmasından iki hafta kadar önce, Türkiye onay belgesini 02/08/1988 tarihinde BM Genel Sekreterliğine depo etmiştir, (bkz., UN, Report of the CAT, General Assembly, Official Records: Forty-Fourth Session, Supplement No.46, (A/44/46), UN, New York, 1989, sf.45). Türkiye bakımından bu Sözleşme, 01/09/1988 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Türkiye’nin onay sırasında koyduğu “beyan” ve “ihtirazi kayıt” metinleri, aşağıda Sözleşme metninin ardından verilmiştir.

“İKS”nin tarafımızdan yapılmış olan Türkçe çevirisi daha önce çeşitli derlemelerimizde yayımlanmıştı. Sözleşmenin Türkçe çevirisi ve İngilizce metni için bkz., Mehmet Semih Gemalmaz, **İnsan Hakları Belgeleri/Human Rights Instruments/Cilt VI/Birleşmiş Milletler-Üçüncü Bölüm**, Boğaziçi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2004, sf.69-106 (Türkçe), sf.483-502 (İngilizce). Bu Sözleşmenin Türkçe resmi çevirisinde çok sayıda ve vahim derecede çeviri yanlışları bulunmaktadır. Bunlara ilişkin açıklamalar ve örnekler, bu paragrafta andığımız derlememizde gösterilmiştir. Ayrıca bkz., Mehmet Semih Gemalmaz, **Ulusalüstü İnsan Hakları Usul Hukuku**

Bu Sözleşmenin Taraflı Devletler,

Birleşmiş Milletler Şartında ilan edilen ilkelere uygun olarak, insanlık ailesinin tüm üyelerinin sahip bulundukları eşit ve devredilmez haklarının tanınmasının, dünyada özgürlük, adalet ve barışın temeli olduğu değerlendirilmesini yaparak,

Bu hakların, insanın doğuştan sahip bulunduğu/(insan olma sıfatına yerleşik) onurundan kaynaklandığını kabul ederek,

(Birleşmiş Milletler) Şart(ı) çerçevesinde ve özellikle Madde 55 uyarınca, insan haklarına ve temel özgürlüklere evrensel ölçekte saygı gösterilmesini ve bunlara riayet edilmesini geliştirmenin Devletlere düşen yükümlülük olduğunu değerlendirerek,

Her ikisi de hiç kimsenin işkenceye ya da zalimane, insanlıkdışı yahut aşağılayıcı muamele ya da cezaya tabi tutulamayacağı hükmünü öngören, Evrensel İnsan Hakları Bildirisi² Madde 5 ile Uluslararası Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi³ Madde 7 hükümlerini dikkate alarak,

Mevzuatı: 1. Kitap (Açıklamalı-Karşılaştırmalı) Birleşmiş Milletler Belgeleri, Legal Yayıncılık, İstanbul, Mart 2006, sf.391-406.

“İKS” hakkında bilgi için bkz., Mehmet Semih Gemalmaz, **Ulusüstü İnsan Hakları Hukukunda Yaşam Hakkı ve İşkence Yasağı**, Kavram Yayınları, İstanbul, 1994 (3. Baskı), sf.301-350. Güncelleştirilmiş ve ayrıntılı bilgi için bkz., Mehmet Semih Gemalmaz, **Ulusüstü İnsan Hakları Hukukunun Genel Teorisine Giriş**, Legal Yay, İstanbul, Ekim 2007 (Genişletilmiş 6. baskı), sf.645-700.

² “İKS” Başlangıç bölümünün dördüncü paragrafında göndermesi yapılan “Evrensel İnsan Hakları Bildirisi” (“EİHB”) (“*Universal Declaration of Human Rights*”), BM Genel Kurulunun 10/12/1948 tarih ve 217 A (III) sayılı kararıyla kabul ve ilan edilmiştir “EİHB”nin tarafımızdan yapılan Türkçe çevirisine bu derlemede yer verilmiştir.

³ “İKS” Başlangıç bölümünün dördüncü paragrafında göndermesi yapılan “Uluslararası Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi” (“MSHS”) (“*International Covenant on Civil and Political Rights*”), BM Genel Kurulunun 16/12/1966 tarih ve 2200 A (XXI) sayılı kararıyla kabul edilmiş, 19/12/1966 tarihinde imzaya açılmış ve 23/03/1976 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

Genel Kurul tarafından 9 Aralık 1975 tarihinde kabul edilen, “Tüm Kişilerin İşkenceye ve Diğer Zalimane, İnsanlıkdışı ya da Aşağılayıcı Muamele yahut Cezaya Maruz Bırakılmaya Karşı Korunması Bildirisi”ni⁴ de dikkate alarak,

Bütün dünyada işkenceye ve diğer zalimane, insanlıkdışı ya da aşağılayıcı muamele yahut cezaya karşı yürütülen mücadeleyi daha etkin hale getirmeyi isteyerek,

Aşağıdaki hükümler üzerinde anlaşmışlardır:

BÖLÜM I

Madde 1

1. Bu Sözleşmenin amaçları bakımından “işkence” terimi, bir kişi üzerinde kasıtlı biçimde uygulanan ve o kişiden ya da üçüncü bir kişiden bilgi edinmek yahut itiraf elde etmek; o kişinin ya da üçüncü bir kişinin gerçekleştirdiği yahut gerçekleştirdiğinden şüphelenilen eylemden ötürü onu cezalandırmak; ya da o kişiyi ya da üçüncü kişiyi korkutmak yahut yıldırma/(sindirmek) için; ya da ayrımcılığın herhangi bir türüne dayanan herhangi bir nedenle, bir kamu görevlisi ya da resmi sıfatla hareket eden bir başka kimse tarafından bizzat yahut bu kimselerin teşviki ya da rızası yahut da bu eylemi onaylaması suretiyle yapılan ve gerek fiziksel/(bedensel) gerekse manevi/(zihinsel) ağır acı ve ıstırap veren herhangi bir eylemdir. Bu, kanuna uygun yaptırımların

“MSHS”nin tarafımızdan yapılan Türkçe çevirisine bu derlemede yer verilmiştir.

⁴ “İKS” Başlangıç bölümünün beşinci paragrafında göndermesi yapılan “Tüm Kişilerin İşkenceye ve Diğer Zalimane, İnsanlıkdışı ya da Aşağılayıcı Muamele ya da Cezaya Maruz Bırakılmaya Karşı Korunması Bildirisi” (“İKB”) (“Declaration on the Protection of All Persons from Being Subjected to Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment”) BM Genel Kurulunun 09/12/1975 tarih ve 3452 (XXX) sayılı kararıyla kabul edilmiştir. 09/12/1975 tarihli “İKB”nin tarafımızdan yapılan Türkçe çevirisine bu derlemede yer verilmiştir.

sadece uygulanmasından doğan, (ya da) bu yaptırımların kendisinde var olan yahut arızı biçimde oluşan acı ve ıstırapı içermez.⁵

2. Bu madde, daha kapsamlı uygulama hükümlerini ihtiva eden ya da edebilecek olan herhangi bir uluslararası belgeye ya da ulusal mevzuata hâlel getirmez.

Madde 2

1. Her bir Taraf Devlet, kendi yargı yetkisine tabi herhangi bir ülkede/(yerde) işkence eylemlerini önlemek üzere etkin yasal, idari, yargısal ya da diğer önlemleri alacaktır.⁶

2. Savaş hali ya da savaş tehdidi, iç siyasi istikrarsızlık yahut herhangi bir başka kamusal tehlike hali gibi her ne olursa olsun hiçbir istisnai durum, işkenceyi haklı göstermek üzere ileri sürülemez.⁷

⁵ “İKS” (md.1/1)’deki “işkence” tanımını karşılaştırınız, Ekim 1975’te Tokyo’da toplanan yirmi dokuzuncu Dünya Tabipler Birliği tarafından kabul edilen “**Ahkoyma ve Hapsetmeyle İlgili Olarak İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlık dışı ya da Aşağılayıcı Muamele ya da Ceza Bağlamında Hekimler İçin Rehber Kurallar**” (“**Tokyo Bildirisi**”) (“*Guidelines for Medical Doctors Concerning Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment in Relation to Detention and Imprisonment*”) Başlangıç bölümünün ikinci paragrafı ile 09/12/1975 tarihli “İKB” (md.1)’deki tanım. “Tokyo Bildirisi”nin tarafımızdan yapılan Türkçe çevirisine bu derlemede yer verilmiştir. Ayrıca bkz., ADÖ Genel Kurulunun Cartagena/Kolombiya’da yapılan on beşinci düzenli toplantısında 09/12/1985 tarihinde kabul edilip 28/02/1987 tarihinde yürürlüğe giren “**Amerikalılar-arası İşkencenin Önlenmesi ve Cezalandırılması Sözleşmesi**” (“**Ame.İÖCS**”) (“*Inter-American Convention to Prevent and Punish Torture*”) (md.2) hükmü. “Ame.İÖCS”nin tarafımızdan yapılan Türkçe çevirisine bu derlemenin bölgesel sistemlere ilişkin Birinci Cildinde yer verilmiştir.

⁶ “İKS” (md.2/1) hükmünü karşılaştırınız, 09/12/1975 tarihli “İKB” (md.4) ve “Ame.İÖCS” (md.6)’nın birinci paragraf hükümleri.

⁷ “İKS” (md.2/2) hükmünü karşılaştırınız, 09/12/1975 tarihli “İKB” (md.3)’ün ikinci cümle ve BM Genel Kurulunun 17/12/1979 tarih ve 34/169 sayılı kararı ile kabul edilen “**Kolluk Güçleri Görevlilerinin Davranışlarına İlişkin Kurallar**” (“**Kolluk Davranış Kuralları**”) (“*Code of Conduct for Law Enforcement Officials*”) (md.5) hükümleri. “Kolluk Davranış Kuralları”nın tarafımızdan yapılan Türkçe çevirisine bu derlemede yer verilmiştir. Ayrıca bkz., “Ame.İÖCS” (md.5)’in birinci paragraf hükmü.

3. Bir amir ya da bir kamu makamı tarafından verilen bir emir, işkenceyi haklı göstermek üzere ileri sürülemez.⁸

Madde 3

1. Hiçbir Taraf Devlet, bir kişiyi, işkenceye tabi tutulma tehlikesiyle karşılaşacağı kanaatini doğuran esaslı nedenlerin bulunduğu bir başka Devlete geri göndermeyecek, sınırışı ya da iade etmeyecektir.⁹

2. Bu tür esaslı nedenlerin bulunup bulunmadığını belirlemek amacıyla yetkili makamlar, uygulanabilirliği bulunduğu takdirde, söz konusu Devlette yaygın, aleni/(açık) ya da kitlesel insan hakları ihlallerinin var olup olmadığı da dahil olmak üzere, konuya ilişkin bütün verileri dikkate alacaktır.

Madde 4

1. Her Taraf Devlet, tüm işkence eylemlerinin kendi ceza kanununda suç olarak düzenlenmesini temin edecektir. Aynı biçimde, işkenceye teşebbüs edilmesi ile herhangi bir kişinin işkenceye iştirak etme yahut katılma teşkil eden bir eylemi de suç olarak düzenleyecektir.¹⁰

2. Her Taraf Devlet, bu suçları, ağır/(vahim) niteliklerini dikkate alan uygun yaptırımlarla cezalandırılabilir kılacaktır.

⁸ “İKS” (md.2/3) hükmünü karşılaştırınız, “İKB” (md.3) ve özellikle “Ame.İÖCS” (md.4) hükümleri.

⁹ “İKS” (md.3/1) hükmünü karşılaştırınız, BM Genel Kurulunun 14/12/1967 tarih ve 2312 (XXII) sayılı kararıyla kabul edilen “Devlete Sığınmaya Dair Bildiri” (“Declaration on Territorial Asylum”) (md.3/1)’deki “Madde 1 paragraf 1’de anılan hiç kimse, sınırdan geri çevrilme yahut, sığınma hakkı talep ettiği ülkeye daha önce girmiş ise, zulme maruz kalabileceği herhangi bir Devlete sınırışı edilme ya da zorla geri gönderilme gibi önlemlere maruz bırakılmayacaktır” hükmü. “Devlete Sığınmaya Dair Bildiri”nin tarafımızdan yapılan Türkçe çevirisine bu derlemede yer verilmiştir.

¹⁰ “İKS” (md.4/1) hükmünü karşılaştırınız, “İKB” (md.7) ve “Ame.İÖCS” (md.6)’nın ikinci paragraf hükümleri.

Madde 5

1. Her Taraf Devlet, aşağıdaki hallerde, Madde 4'te belirtilen suçlar üzerinde kendi yargı yetkisini tesis etmek için gerekli olabilecek önlemleri alacaktır:

- (a) Bu suçlar, o Devletin yargı yetkisine tabi herhangi bir ülkede/(yerde) ya da o Devlete kayıtlı bulunan gemide ya da uçakta işlendiği zaman;
- (b) Suç isnat edilen kişi/(sanık), o Devletin vatandaşı olduğu zaman;
- (c) İşkence suçu mağduru o Devletin vatandaşı olup da, söz konusu Devlet bunu uygun bulduğu takdirde.

2. Her Taraf Devlet, keza, işkence suçu isnat edilen kişinin kendi yargı yetkisine tabi herhangi bir ülkede/(yerde) bulunması ve o kişiyi Madde 8 uyarınca bu Maddenin 1. paragrafında belirtilen herhangi bir Devlete iade etmemesi halinde, bu tür suçlar üzerinde kendi yargı yetkisini tesis etmek için gerekli olabilecek önlemleri de alacaktır.

3. Bu Sözleşme, iç hukuka uygun biçimde icra edilen herhangi bir ceza yargı yetkisini ortadan kaldırmaz.

Madde 6

1. Madde 4'te belirtilen herhangi bir suçu işlediği iddia edilen bir kişinin ülkesinde bulunduğu herhangi bir Taraf Devlet, kendisine sunulan bilgilerin incelenmesinin ardından ikna olması üzerine, koşullar gerektiriyorsa, bu kişiyi gözaltına/(nezaret altına) alacak ya da hazır bulunmasını sağlayacak diğer önlemleri alacaktır. Gözaltına alma/(nezarete tutma) ve diğer yasal önlemler, o Devletin yasasında öngörüldüğü şekilde olacaktır; ancak, bunlar, sadece bir ceza davasının yahut iade etme işlemlerinin başlatılmasına olanak tanınması için gereken süre kadarıyla devam edebilecektir.

2. Bu durumdaki bir Devlet, olaylara ilişkin bir ön soruşturmayı derhal yapacaktır.

3. Bu Maddenin 1. paragrafı uyarınca nezaret altında alıkonulan herhangi bir kişinin, vatandaşı olduğu Devletin uygun en yakındaki temsilcisiyle, ya da eğer vatansız ise mutad olarak ikamet ettiği Devletin temsilcisiyle derhal iletişim kurmasına yardımcı olunacaktır.

4. Bir Devlet, bu Maddeye göre bir kişiyi gözaltına/(nezaret altına) aldığı anda, Madde 5'in 1. paragrafında belirtilen Devletlere, böyle bir kişinin nezarat altında tutulduğunu ve tutuklanmasını gerekli kılan koşulları derhal bildirecektir. Bu Maddenin 2. paragrafında belirtilen ön soruşturma işlemini tamamlayan Devlet, vardığı sonuçları anılan Devletlere hemen bildirecek ve yargılama yetkisini kullanmak isteyip istemediğini de belirtecektir.

Madde 7

1. Yargı yetkisine tabi olan bir ülkede Madde 4'te belirtilen herhangi bir suç işlediği iddia edilen bir kişinin bulunduğı Taraf Devlet, Madde 5 içinde mütalaa edilen vakalarda, eğer bu kişiyi iade etmeyecek ise, bu vakayı kovuşturma yapılması amacıyla kendi yetkili makamlarına havale edecektir.

2. Bu makamlar, o Devletin kanunları çerçevesinde ciddi nitelikli herhangi bir olağan/(adi) suç vakasında ne şekilde karar veriyorlarsa, bu vakada da aynı şekilde karar vereceklerdir. Madde 5 paragraf 2'de belirtilen hallerde kovuşturma ve mahkumiyet için gereken kanıt standartları, Madde 5'in 1. paragrafında belirtilen hallerde uygulananlardan hiçbir biçimde daha az kesin olmayacaktır.

3. Madde 4'te belirtilen herhangi bir suçla bağlantılı olarak hakkında kovuşturma/(yargılama işlemleri) yürütölen herhangi bir kişiye, kovuşturmanın tüm aşamalarında adil muamele yapılması güvence altına alınacaktır.

Madde 8

1. Madde 4'te sayılan suçlar, Taraf Devletler arasında mevcut herhangi bir iade andlaşmasında ("extradition treaty"), iade edilebilir suçlara dahil edilecektir. Taraf Devletler, kendi aralarında yapacakları her iade andlaşmasına, bu tür suçları iade edilebilir suçlar olarak dahil etmeyi taahhüt ederler.

2. İade etmeyi buna ilişkin bir andlaşmanın varolması koşuluna bağlayan bir Taraf Devlet, kendisi ile aralarında iade andlaşması bulunmayan bir diğör Taraf Devletten bir iade talebi aldığı takdirde, bu Sözleşmeyi bu tür suçlar bağlamında iade için hukuki bir dayanak

olarak mütalaa edebilir. İade, kendisinden iade talep edilen Devletin yasasında/(mevzuatında) öngörülen diğer koşullara (da) tabi olacaktır.

3. İade etmeyi buna ilişkin bir andlaşmanın varolması koşuluna bağlamayan Taraf Devletler, kendisinden iade talep edilen Devletin yasasında öngörülen koşullara tabi olarak, kendi aralarında bu tür suçları iade edilebilir suçlar olarak kabul edeceklerdir.

4. Taraf Devletler arasında iade bakımından bu tür suçlar sadece meydana geldiği/(vuku bulduğu) yerde işlenmiş suçlar olarak değil ve fakat aynı zamanda, Madde 5'in 1. paragrafı uyarınca kendi yargı(lama) yetkilerini tesis etmeleri talebinde bulunulan Devletlerin ülkelerinde de işlenmiş suçlar olarak işlem görecektir.

Madde 9

1. Taraf Devletler, Madde 4'te belirtilen herhangi bir suçla ilgili olarak yürütülen ceza yargılaması/(kovuşturma) bağlamında, yargılama bakımından gerekli bütün kanıtların kullanılmak için sunulması dahil olmak üzere, birbirlerine en geniş ölçüde yardımda bulunacaklardır.

2. Taraf Devletler, bu Madde paragraf 1 çerçevesindeki yükümlülüklerini, aralarında varolabilecek karşılıklı adli yardım andlaşmalarına ("*treaties on mutual judicial assistance*") uygun olarak yerine getireceklerdir.

Madde 10

1. Her Taraf Devlet, işkence yasağına ilişkin eğitimin ve bilginin, sivil ya da askeri bütün kanun uygulayıcılarının, sağlık personelinin, kamu görevlilerinin ve herhangi bir biçimde gözaltına alınan, tutuklanan ya da hapsedilen herhangi bir kişinin alıkonulması, sorgulanması ya da ıslahı/(bunlara yapılacak muamele) ile görevli/(meşgul) olabilecek diğer kişilerin eğitim programlarına tam olarak dahil edilmesini temin edecektir.

2. Her Taraf Devlet, bu gibi kişilerin görev ve yetkilerine ilişkin olarak çıkartılan yönetmelik ya da talimatlara/(genelgelere) işkence yasağını dahil edecektir.

Madde 11

Her Taraf Devlet, işkence olaylarını önlemek amacıyla, kendi yargı yetkisi altındaki herhangi bir ülkede/(yerde), herhangi bir biçimde gözaltına alınan, tutuklanan ya da hapsedilen kişilerin alıkonulması/(nezarete tutulması) ve ıslahına/(yapılacak muameleyle) ilişkin düzenlemeleri ve bunların yanı sıra, sorgulama kurallarını, talimatlarını, yöntemleri ve uygulamalarını sistemli şekilde denetleyecektir/(gözden geçirecektir).

Madde 12

Her Taraf Devlet, kendi yargı yetkisi altındaki herhangi bir ülkede/(yerde) işkence eyleminin işlendiğine inanmak/(kanaat getirmek) için makul nedenlerin bulunduğu her durumda, kendi yetkili makamlarının derhal ve tarafsız bir soruşturma yapmasını temin edecektir.

Madde 13

Her Taraf Devlet, kendi yargı yetkisi altındaki herhangi bir ülkede/(yerde) işkenceye maruz bırakıldığını ileri süren herhangi bir kişinin, kendi yetkili makamlarına şikayette bulunması, ve bu şikayetin/(vakasının) bu yetkili makamlar tarafından derhal ve tarafsız şekilde incelenmesi hakkını temin edecektir.¹¹ Şikayetçinin ve tanıkların, yapılan şikayet yahut tanıklığın bir sonucu olarak her türlü/(bütün) kötü muameleyle yahut korkutmaya/(tehdide) karşı korunmaları için önlemler alınacaktır.

Madde 14

1. Her Taraf Devlet kendi hukuk sistemi içinde, işkence eylemi mağdurunun zararının karşılanmasını ve mümkün olduğunca tam/(eksiksiz) rehabilitasyon/(iyileştirim) olanakları dahil olmak üzere, uygulanabilir/(kabili icra) adil ve yeterli bir tazminat hakkına (“*an enforceable right to fair and adequate compensation*”) sahip olmasını

¹¹ “İKS” (md.12) ile (md.13)’ün birinci cümlesinde geçen “tarafsız soruşturma” ödevini karşılaştırınız, “İKB” (md.9) ve “Ame.İÖCS” (md.8) hükümleri.

temin edecektir. İşkence eylemi sonucu mağdurun ölmesi halinde, mağdurun bakmakla yükümlü olduğu kimseler tazminat alma hakkına sahip olacaktır.

2. Bu maddedeki hiçbir hüküm, mağdurun ya da diğer kişilerin ulusal hukuk/(yasa) çerçevesinde varolabilecek herhangi bir tazminat hakkını etkilemeyecektir.¹²

Madde 15

Her Taraf Devlet, işkence sonucu alındığı tespit edilen herhangi bir ifadenin, işkence yapmakla suçlanan kişinin aleyhinde bu ifadenin (işkenceyle) verilmiş olduğunun delili olarak kullanılması hariç, herhangi bir yargılamada delil olarak kullanılmamasını temin edecektir.¹³

Madde 16

1. Her Taraf Devlet, kendi yargı yetkisi altındaki herhangi bir ülkede/yerde, Madde 1’de tanımı verilen işkence derecesine varmayan diğer zalimane, insanlıkdışı ya da aşağılayıcı muamele ya da ceza oluşturan eylemlerin, bir kamu görevlisi yahut kamusal sıfatla hareket eden bir başka kimse tarafından bizzat yahut bu kimselerin teşviki ya da rızası yahut da bu eylemi onaylaması suretiyle işlenmesini önlemeyi taahhüt edecektir. Özellikle, Madde 10, 11, 12,ve 13’te düzenlenen yükümlülükler, işkence terimine yapılan göndermelerde bunlar, diğer zalimane, insanlıkdışı ya da aşağılayıcı muamele ya da cezaya da gönderme yapar şekilde uygulanacaktır.

2. Bu Sözleşme hükümleri, zalimane, insanlıkdışı ya da aşağılayıcı muamele yahut cezayı yasaklayan, yahut sınırdışı ya da iade etmeye ilişkin bulunan herhangi bir başka uluslararası belge ya da ulusal hukuk hükümlerine hâlel getirmeyecektir.

¹² “İKS” (md.14) hükmünü karşılaştırınız, “İKB” (md.11) ve “Ame.İÖCS” (md.9) hükümleri.

¹³ “İKS” (md.15) hükmünü karşılaştırınız, “İKB” (md.12) ve “Ame.İÖCS” (md.10) hükümleri.

BÖLÜM II**Madde 17**

1. Bu ve müteakip hükümlerde düzenlenen görevleri yerine getirmek üzere (bundan böyle, Komite olarak anılacak olan) bir İşkenceye Karşı Komite¹⁴ kurulacaktır. Komite, kişisel sıfatlarıyla hizmet verecek olan, yüksek ahlaki niteliklere sahip ve insan hakları alanında yetkinliği tanınmış on uzmandan oluşacaktır. Uzmanlar, üyeliklerin adil/(dengeli) coğrafi dağılımı esas ve hukuk (alanında) deneyimi olan bazı kişilerin (Komiteye) katılmalarının yararlı olacağı göz önünde tutularak, Taraf Devletlerce seçileceklerdir.

2. Komite üyeleri, Taraf Devletlerce aday gösterilen kişiler listesi içinden gizli oyla seçileceklerdir. Her bir Taraf Devlet kendi vatandaşları arasından bir kişiyi aday gösterebilir. Taraf Devletler, İşkenceye Karşı Komitede hizmet vermeye istekli ve aynı zamanda Uluslararası Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi ile kurulmuş bulunan İnsan Hakları Komitesinin de üyesi olan kişilerin aday gösterilmelerinin yararlı olacağını göz önünde bulunduracaklardır.

3. Komite üyelerinin seçimleri, Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri tarafından iki yılda bir toplanan Taraf Devletler toplantılarında yapılacaktır. Taraf Devletlerin üçte ikisinin toplanma yeter sayısını oluşturacağı bu toplantılarda, (oylamada) hazır bulunan ve oy kullanan

¹⁴ “İKS” (md.17/1)’de geçen ve ayrıca (md.17/2)’nin 3. cümlesinde geçen “İşkenceye Karşı Komite” (“*Committee against Torture*”, İngilizce kısaltılmış anılışıyla “CAT”) ibaresi, resmi Türkçe çeviride “İşkencenin Önlenmesi Komitesi” şeklinde çevrilmiştir. Bu hatalıdır; bir kez, Komitenin orijinal adı böyle değildir. İkincisi, kısaltılmış adıyla “İşkencenin Önlenmesi Komitesi” (“*Committee for the Prevention of Torture*”; İngilizce kısaltılmış anılışıyla “CPT”) olarak anılan ve tam adı “Avrupa İşkencenin ve İnsanlıkdışı ya da Aşağılayıcı Muamele ya da Cezanın Önlenmesi Komitesi” (“*European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment*”) olan bir başka Komite, Avrupa Konseyi’nin aynı konulu bir Sözleşmesi olan “Avrupa İşkencenin ve İnsanlıkdışı ya da Aşağılayıcı Muamele ya da Cezanın Önlenmesi Sözleşmesi” (“AİÖS”) (“*European Convention for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment*”) ile kurulmuş bulunmaktadır. “AİÖS”nin tarafımızdan yapılan Türkçe çevirisine bu derlemenin bölgesel sistemlere ilişkin birinci Cildinde yer verilmiştir.

Taraf Devletler temsilcilerinin oylarının en yüksek sayısını elde eden ve salt çoğunluğunu sağlayan kişiler Komiteye seçilmiş olacaktır.

4. İlk seçim, bu Sözleşmenin yürürlüğe giriş tarihinden sonra en geç altı ay içinde yapılacaktır/(altı aydan geç olmayan bir tarihte yapılacaktır). Her bir seçim tarihinden en az dört ay önce, Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri, Taraf Devletleri üç ay içinde adaylarını sunmaya davet eden bir mektup gönderecektir. Genel Sekreter, bu şekilde aday gösterilen kişilerin tümünün alfabetik sıralı bir listesini, bu kişileri aday gösteren Taraf Devletleri de belirtmek suretiyle hazırlayacak ve bu listeyi Taraf Devletlere sunacaktır.

5. Komite üyeleri, dört yıllık bir dönem/(süre) için seçileceklerdir. Komite üyeleri, tekrar aday gösterilmeleri halinde yeniden seçilebileceklerdir. Ancak, ilk seçimde seçilen üyelerden beşinin süreleri iki yılın sonunda bitecektir; ilk seçimden hemen sonra, bu beş üyenin adları, bu Maddenin 3. paragrafında anılan toplantının başkanı tarafından kura ile belirlenecektir.

6. Komitenin bir üyesinin ölmesi ya da istifa etmesi/(görevden çekilmesi) ya da herhangi bir başka nedenle Komitedeki görevlerini artık sürdüremez duruma gelmesi halinde, bu üyeyi aday gösteren Taraf Devlet kendi vatandaşları arasından bir başka uzmanı, selefinin kalan süresince görev yapmak üzere, Taraf Devletlerin çoğunluğunun onayına tabi olarak atayacaktır. Taraf Devletlerin yarısı ya da daha çoğu, önerilen bu atamaya ilişkin olarak Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri tarafından bilgilendirilmelerinden itibaren altı hafta içinde olumsuz yanıt vermedikçe, bu atamaya onay verilmiş sayılacaktır.

7. Komite üyelerinin Komitedeki görevlerini yerine getirmeleri sırasında yaptıkları harcamalar Taraf Devletlerce karşılanacaktır.

Madde 18

1. Komite, görevlilerini iki yıllık bir süre için seçecektir. Bu görevliler yeniden seçilebilirler.

2. Komite, kendi usul kurallarını hazırlayacaktır, ancak bunlar, diğer hususların yanı sıra/(*inter alia*):

- (a) Altı üyenin, toplanma yeter sayısını oluşturacağını;
- (b) Komite kararları mevcut/(hazır bulunan) üyelerin oy çoğunluğu ile alınacağını, öngörecektir.

3. Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri, Komitenin bu Sözleşme çerçevesindeki görevlerinin etkin biçimde yerine getirilmesi için gerekli bulunan personeli ve olanakları sağlayacaktır.

4. Komitenin ilk toplantısı, Birleşmiş Milletler Genel Sekreterinin çağrısıyla düzenlenecektir. İlk toplantısından sonra Komite, kendi usul kurallarında öngörülmüş olan zamanlarda toplanacaktır.

5. Taraf Devletler, bu Maddenin 3. paragrafı uyarınca Birleşmiş Milletler tarafından karşılanan, personel masrafları ve sağlanan olanaklar için yapılan harcamalar gibi, her türlü giderlerin Birleşmiş Milletlere geri ödenmesi dahil olmak üzere, Taraf Devletlerin ve Komitenin yaptığı toplantılarla bağlantılı olarak ortaya çıkan giderlerden sorumlu olacaklardır.

Madde 19

1. Taraf Devletler, bu Sözleşmeden doğan taahhütlerine işlerlik kazandırmak/(yerine getirmek) üzere aldıkları önlemler hakkında, Sözleşmenin ilgili Taraf Devlet için yürürlüğe girmesinden sonra bir yıl içinde, Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri aracılığıyla, Komiteye raporlar sunacaklardır. Daha sonra, Taraf Devletler, her dört yılda bir, aldıkları herhangi bir yeni önlem hakkında ek raporlar ile Komitenin isteyebileceği bu tür başka raporları sunacaklardır.

2. Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri, raporları bütün Taraf Devletlere ulaştıracaktır.

3. Her bir rapor, bu raporlar üzerinde uygun gördüğü şekilde genel yorumlar yapabilecek ve bunları ilgili Taraf Devlete gönderecek olan Komite tarafından incelenecektir. Bu Taraf Devlet, tercihinine göre, tespitleriyle birlikte Komiteye yanıt verebilir.

4. Komite, takdirine bağlı olarak, bu Maddenin 3. paragrafı uyarınca yaptığı herhangi bir yorumu, ilgili Taraf Devletten alınan görüşlerle birlikte, Madde 24 uyarınca hazırlayacağı yıllık raporuna dahil etmeye karar verebilir. İlgili Taraf Devlet tarafından istendiği takdirde, Komite, bu Maddenin 1. paragrafı çerçevesinde sunulan raporun bir örneğini de (yıllık raporuna) dahil edebilir.

Madde 20

1. Komite, bir Taraf Devletin ülkesinde sistemli işkence uygulandığına dair sağlam belirtileri gösterir güvenilir bilgi alır ise, o Taraf Devleti bu bilginin tahkikinde işbirliği yapmaya ve bu amaçla söz konusu bilgi ekseninde tespitlerini/(gözlemlerini) sunmaya davet edecektir.

2. Komite, ilgili Taraf Devletçe sunulmuş olabilecek tespitlerin/(gözlemlerin) yanı sıra, kendisine sağlanan diğer herhangi bir bilgiyi (de) dikkate alarak, gerekli olduğuna karar verirse, üyelerinden birini ya da daha fazlasını gizli bir soruşturma yürütmekle ve ivedi biçimde Komiteye rapor sunmakla görevlendirebilir.

3. Bir soruşturma bu Maddenin 2. paragrafı uyarınca yapıldığında, Komite ilgili Taraf Devletin işbirliğine başvuracaktır/(işbirliği yapmasını isteyecektir). Bu tür bir soruşturma, o Taraf Devlet ile anlaşmaya varılarak, söz konusu Taraf Devletin ülkesine yapılacak bir ziyareti kapsayabilir.

4. Komite, üyesinin ya da üyelerinin bu Maddenin 2. paragrafı uyarınca sunmuş olduğu bulguları inceledikten sonra, bu bulguları, (soruşturulan) durum bakımından uygun görünen herhangi bir yorum ya da önerilerle birlikte ilgili Taraf Devlete iletecektir.

5. Komitenin, bu Maddenin 1'den 4'e kadar olan paragraflarında anılan bütün işlemleri gizli olacaktır, ve işlemlerin her aşamasında Taraf Devletin işbirliği aranacaktır. Bu tür işlemler paragraf 2 uyarınca yapılan bir soruşturmayla tamamlandıktan sonra, Komite, ilgili Taraf Devletle istişarede bulunmasının ardından, Madde 24 uyarınca hazırlanan yıllık raporuna söz konusu işlemlerin sonuçlarına dair bir özeti dahil etmeye karar verebilir.

Madde 21

1. Bu Sözleşmeye Taraf bir Devlet, bu Madde çerçevesinde herhangi bir zamanda, Komitenin, bir Taraf Devletin bir başka Taraf Devletin bu Sözleşme çerçevesindeki yükümlülüklerini yerine getirmediği iddiasıyla yaptığı başvuruları alma/(kabul etme) ve inceleme yetkisini tanıdığını, beyan edebilir. Bu tür başvurular ancak, Komitenin yetkisini kendisi bakımından tanıma beyanında bulunmuş olan bir Taraf Devlet tarafından sunulmuş ise, bu maddede öngörülen usuller uyarınca alınabilir/(kabul edilebilir) ve incelenebilir. Böyle bir beyanda bulunmamış bir Taraf Devleti ilgilendirdiği takdirde, bu madde

çerçevesinde hiç bir başvuru Komite tarafından incelenmeyecektir/(ele alınmayacaktır). Bu madde çerçevesinde alınan başvurular aşağıdaki usule uygun olarak incelenecektir/(ele alınacaktır):

(a) Bir Taraf Devlet, bir başka Taraf Devletin bu Sözleşmenin hükümlerine işlerlik/(etkinlik) kazandırmadığı görüşünde ise, yazılı başvuru ile, bu meseleyi o Taraf Devletin dikkatine sunabilir. Başvurunun alınmasından sonra üç ay içinde başvuruyu alan/(muhatap) Devlet, başvuruyu yapan Devlete, mümkün ve ilgili/(uygun) olduğu ölçüde, bu meseleye ilişkin olarak uygulanmış olan, derdest bulunan yahut uygulanmaya elverişli nitelikte olan iç hukuk usullerine ve yollarına dair açıklamayı da dahil ederek, bu meseleyi açıklığa kavuşturan/(aydınlatan) yazılı bir açıklamada ya da herhangi bir başka beyanda bulunacaktır;

(b) Bu mesele ilk başvurunun muhatap Devlet tarafından alınmasından sonra altı ay içinde ilgili her iki Taraf Devleti tatmin edecek şekilde düzeltilmemiş/(çözümlememiş) ise, bu (Taraflar) Devletlerden her biri, Komiteye ve diğer (Taraflar) Devlete bildirimde bulunmak suretiyle, bu meseleyi Komiteye gönderme hakkına sahip olacaktır;

(c) Komite, kendisine bu Madde çerçevesinde gönderilen bir meseleyi ancak, uluslararası hukukun genel olarak tanınmış ilkelerine uygun şekilde, bu meselede bütün iç hukuk yollarına başvurulmuş ve bunların tüketilmiş olduğunu belirledikten sonra ele alacaktır. Bu hukuk yollarının uygulanması makul olmayan biçimde uzadığında/(geciktiğinde) yahut bu Sözleşmenin ihlalinin mağdur olan kişiye etkin bir çare/(yardım) sağlaması olası bulunmadığında, bu kural aranmayacaktır/(geçerli olmayacaktır);

(d) Komite, bu Madde çerçevesinde başvuruları incelerken kapalı toplantılar yapacaktır;

(e) Komite, (c) alt-paragrafı hükümleri saklı kalmak kaydıyla, ilgili Taraf Devletler arasında, bu meselenin bu Sözleşmeden doğan yükümlülüklerle saygı temelinde dostane bir çözüme kavuşturulması ("*a friendly solution*") amacıyla, ilgili Taraf Devletler nezdinde iyi niyet/(arabuluculuk) girişimlerinde bulunacaktır. Bu amaçla, Komite, uygun olduğu zaman, bir *ad hoc* uzlaştırma komisyonu kurabilir;

(f) Komite, bu Madde çerçevesinde kendisine gönderilen herhangi bir meselede, (b) alt-paragrafında anılan ilgili Taraf Devletlere, konuyla ilgili bilgi sağlamaları çağrısında bulunabilir;

(g) (b) alt-paragrafında anılan ilgili Taraf Devletler, mesele Komitede incelenirken, (Komite önünde) temsil edilme ve sözlü ve/veya yazılı sunumlarda bulunma hakkına sahip olacaklardır;

(h) Komite, (b) alt-paragrafındaki bildirimin alınması tarihinden sonra on iki ay içinde, (aşağıda belirtilen şekilde) bir rapor sunacaktır:

(i) (e) alt-paragrafında öngörülen koşullar çerçevesinde bir çözüme ulaşılmış ise, Komite raporunu, olguları ve ulaşılan çözümü içeren kısa bir açıklamayla/(beyanla) sınırlı tutacaktır;

(ii) (e) alt-paragrafında öngörülen koşullar çerçevesinde bir çözüme ulaşılamamış ise, Komite raporunu olguları içeren kısa bir açıklamayla sınırlı tutacaktır; ilgili Taraf Devletlerce yapılmış olan yazılı sunumlar ve sözlü sunumların kayıtları/(tutanakları) da bu rapora eklenecektir.

Her durumda, rapor ilgili Taraf Devletlere iletilecektir.

2. Bu Madde hükümleri, bu Sözleşmeye Taraf beş Devletin bu Maddenin 1. paragrafı çerçevesinde (tanıma) beyanlarını yaptıklarında yürürlüğe girecektir. Bu (tanıma) beyanları Taraf Devletler tarafından, bunların kopyalarını diğer Taraf Devletlere ileticek olan Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine depo edilecektir. Bir (tanıma) beyanı, Genel Sekretere yapılacak bildirim ile her zaman geri çekilebilir. Böyle bir geri çekme, bu Maddeye göre daha önce iletilmiş bir başvurunun konusunu teşkil eden herhangi bir meselenin incelenmesini engellemeyecektir; (tanıma) beyanının geri çekilmesine dair bildirimin Genel Sekreter tarafından alınmasından sonra, ilgili Taraf Devlet yeni bir (tanıma) beyanında bulunmadıkça, herhangi bir Taraf Devletçe yapılan başka/(yeni) hiçbir başvuru kabul edilmeyecektir.

Madde 22

1. Bu Sözleşmeye Taraf bir Devlet, bu Madde çerçevesinde herhangi bir zamanda, bu Sözleşme hükümlerinin bir Taraf Devletçe gerçekleştirilen

bir ihlalinin mağdurları olduklarını iddia eden, kendi yargı yetkisine tabi bireylerden gelen ya da onlar adına yapılan başvuruları alma/(kabul etme) ve inceleme konusunda Komitenin yetkisini tanıdığını beyan edebilir. Böyle bir beyanda bulunmamış bir Taraf Devleti ilgilendirdiği takdirde, hiçbir başvuru Komite tarafından alınmayacaktır.

2. Komite, bu Madde çerçevesinde yapılmış olup da isimsiz/(imzasız) olan, ya da bu tür başvurularda bulunma hakkının kötüye kullanılması olarak gördüğü yahut bu Sözleşme hükümleriyle bağdaşmaz bulduğu herhangi bir başvuruyu kabul edilemez sayacaktır.

3. Paragraf 2 hükmü saklı kalarak, Komite, bu Madde çerçevesinde kendisine sunulan herhangi bir başvuruyu, paragraf 1 çerçevesinde bir beyanda bulunmuş olan ve bu Sözleşmenin herhangi bir hükmünü ihlal ettiği ileri sürülen bu Sözleşmenin Tarafı Devletin dikkatine sunacaktır. Başvuruyu alan Devlet, altı ay içinde, bu meseleyi ve eğer varsa, bu Devlet tarafından iletilmiş/(sağlanmış) olabilecek herhangi bir hukuk yolunu/(giderimi) açıklığa kavuşturan yazılı açıklamaları ya da beyanları Komiteye sunacaktır.

4. Komite, bu Madde çerçevesinde alınan başvuruları, birey tarafından ya da birey adına/(namına) olarak ve ilgili Taraf Devlet tarafından kendisine sağlanan bütün bilgilerin ışığında inceleyecektir.

5. Komite, bu Madde çerçevesinde bir bireyden gelen herhangi bir başvuruyu, aşağıdaki hususları belirlemiş/(kesinleştirmiş) olmadıkça incelemeyecektir:

(a) Aynı meselenin bir başka uluslararası soruşturma ya da çözüme kavuşturma usulü çerçevesinde incelenmiş, ve inceleniyor olmadığını;

(b) Bireyin elverişli bütün iç hukuk yollarını tükettiğini. Bu hukuk yollarının uygulanması makul olmayan ölçüde uzadığında/(geciktiğinde) ya da bu Sözleşmenin ihlalden mağdur olan kişiye etkin bir çare/(yardım) sağlaması olası bulunmadığında, bu kural aranmayacaktır.

6. Komite, bu Madde çerçevesinde başvuruları incelerken kapalı toplantılar yapacaktır.

7. Komite, görüşlerini ilgili Taraf Devlete ve bireye gönderecektir.

8. Bu Madde hükümleri, bu Sözleşmeye Taraf beş Devletin bu Maddenin 1. paragrafı çerçevesinde (tanıma) beyanlarını yaptıklarında yürürlüğe girecektir. Bu (tanıma) beyanları Taraf Devletler tarafından,

bunların kopyalarını diğer Taraf Devletlere iletecek olan Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine depo edilecektir. Bir (tanıma) beyanı, Genel Sekretere yapılacak bildirim ile her zaman geri çekilebilir. Böyle bir geri çekme, bu Maddeye göre daha önce iletilmiş bir başvurunun konusunu teşkil eden herhangi bir meselenin incelenmesini engellemeyecektir; (tanıma) beyanının geri çekilmesine dair bildirimin Genel Sekreter tarafından alınmasından sonra, ilgili Taraf Devlet yeni bir (tanıma) beyanında bulunmadıkça, herhangi bir birey tarafından ya da onun adına/(namına) olarak yapılan başka/(yeni) hiçbir başvuru kabul edilmeyecektir

Madde 23

Komitenin, ve Madde 21'in 1(e) paragrafı çerçevesinde atanabilecek *ad hoc* uzlaştırma komisyonlarının üyeleri, Birleşmiş Milletler Ayrıcalık ve Muafiyetlerine Dair Sözleşmenin¹⁵ ilgili bölümlerinde Birleşmiş Milletler adına görev yapan uzmanlar için öngörülmüş bulunan kolaylıklara, ayrıcalıklara ve muafiyetlere/(bağısıklıklara) sahip olacaklardır.

Madde 24

Komite, Taraf Devletlere ve Birleşmiş Milletler Genel Kuruluna bu Sözleşme çerçevesindeki faaliyetleri hakkında yıllık bir rapor sunacaktır.

¹⁵ “İKS” (md.23)’de geçen “Birleşmiş Milletler Ayrıcalık ve Muafiyetlerine Dair Sözleşme” (“*Convention on the Privileges and Immunities of the United Nations*”) BM Genel Kurulu tarafından 13/02/1946 tarihinde kabul edilmiştir. Bu Sözleşmeye Türkiye taraftır. Bunun için Türkiye, 15/03/1950 tarih ve 5598 sayılı “Birleşmiş Milletlerin Genel Kurulunca Kabul Edilen ‘Birleşmiş Milletlerin Ayrıcalık ve Muafiyetlerine Dair Sözleşme’ye Türkiye Cumhuriyeti Hükümetinin Katılması Hakkında Kanun”u çıkartmıştır, (RG, 21/03/1950, s.7462).

BÖLÜM III**Madde 25**

1. Bu Sözleşme bütün Devletlerin imzasına açıktır.
2. Bu Sözleşme onaylamaya tabidir. Onay belgeleri Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine depo edilecektir.

Madde 26

Bu Sözleşme, bütün Devletlerin katılmasına açıktır. Katılma, katılma belgesinin Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine depo edilmesiyle işlerlik kazanacaktır/(hüküm doğuracaktır).

Madde 27

1. Bu Sözleşme, yirminci onay ya da katılma belgesinin Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine depo edildiği tarihten sonra otuzuncu günde yürürlüğe girecektir.
2. Yirminci onay ya da katılma belgesinin depo edilmesinden sonra bu Sözleşmeyi onaylayan ya da ona katılan her Devlet bakımından bu Sözleşme, kendi onay ya da katılma belgesinin depo edilmesi tarihinden sonra otuzuncu günde yürürlüğe girecektir.

Madde 28

1. Her Taraf Devlet, bu Sözleşmenin imzalanması ya da onaylanması ya da Sözleşmeye katılma zamanında, Komitenin Madde 20’de düzenlenen yetkisini tanımadığını beyan edebilir.
2. Bu Maddenin 1. paragrafı uyarınca bir çekince koymuş olan herhangi bir Taraf Devlet, bu çekinceyi Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine bildirimde bulunmak suretiyle her zaman geri çekebilir.

Madde 29

1. Bu Sözleşmeye Taraf herhangi bir Devlet bir değişiklik teklifinde bulunabilir ve bu teklifi Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine verebilir. Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri bunun üzerine, değişiklik

tekliflerini, bu tekliflerin değerlendirilmesi ve oya konulması amacıyla bir Taraf Devletler konferansı toplanmasını isteyip istemedikleri hususunu bildirmelerine dair bir taleple birlikte, bu Sözleşmeye Taraf Devletlere iletacaktır. Bu bildirim tarihinden itibaren dört ay içinde Taraf Devletlerin en az üçte birinin böyle bir konferansın toplanmasından yana olmaları halinde, Genel Sekreter, Birleşmiş Milletler himayesinde bu konferansı toplayacaktır. Bu konferansta hazır bulunan ve oy kullanan Taraf Devletlerin çoğunluğu tarafından kabul edilen herhangi bir değişiklik, Genel Sekreter tarafından kabul edilmek üzere bütün Taraf Devletlere sunulacaktır.

2. Bu Maddenin 1. paragrafı uyarınca kabul edilen bir değişiklik, bu Sözleşmeye Taraf Devletlerin üçte ikisi Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine bu değişikliği kendi anayasal usullerine uygun olarak kabul ettikleri bildiriminde bulundukları zaman yürürlüğe girecektir.

3. Değişiklikler yürürlüğe girdiği zaman, bunlar, değişikliği kabul etmiş olan Taraf Devletler bakımından bağlayıcı olacaktır, diğer Taraf Devletler (ise), bu Sözleşmenin hükümleri ve kabul etmiş bulundukları herhangi bir daha önceki değişiklik ile bağlı kalmaya devam ederler.

Madde 30

1. İki ya da daha fazla Taraf Devlet arasında bu Sözleşmenin yorumlanması ya uygulanmasına ilişkin olup müzakereler yoluyla çözüme kavuşturulamayan herhangi bir uyuşmazlık, bu Taraflardan birinin talebi üzerine hakeme sunulacaktır. Hakeme sunulması talebi tarihinden itibaren altı ay içinde Taraflar bu hakemliğin kuruluşu üzerinde anlaşmaya/(mutabakata) varamazlar ise, bu Taraflardan herhangi biri, Uluslararası Adalet Divanı Statüsüne uygun olarak bir talepte bulunmak suretiyle bu uyuşmazlığı Uluslararası Adalet Divanına götürebilir.

2. Her bir Devlet, bu Sözleşmeyi imzalama ya da onaylama zamanında ya da Sözleşmeye katılırken, bu Maddenin 1. paragraf hükmü ile kendisinin bağlı olmadığı beyanında bulunabilir. Diğer Taraf Devletler, böyle bir çekince koymuş bulunan herhangi bir Taraf Devlet karşısında, bu Maddenin 1. paragraf hükmü ile bağlı olmayacaklardır.

3. Bu Maddenin 2. paragrafı uyarınca bir çekince koymuş olan herhangi bir Taraf Devlet, Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine göndereceği bildirim ile bu çekinceyi her zaman geri alabilir.

Madde 31

1. Bir Taraf Devlet, Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine yazılı bildirimde bulunmak suretiyle, bu Sözleşme ile bağlı oluşunu feshedebilir. Fesih, bu konudaki bildirimin Genel Sekreter tarafından alındığı tarihten bir yıl sonra işlerlik/(yürürlük) kazanır.

2. Bu tür bir fesih, hem feshin işlerlik/(yürürlük) kazanma tarihinden önce meydana gelen herhangi bir eylem ya da ihmal ile ilgili olarak bir Taraf Devletin bu Sözleşme çerçevesindeki yükümlülüklerinden sıyrılması sonucunu doğurmayacaktır, ve hem de feshin işlerlik/(yürürlük) kazandığı tarihten önce Komite tarafından halen incelenmekte olan herhangi bir meselenin incelenmesinin sürdürülmesine herhangi bir biçimde hâlel getirmeyecektir.

3. Bir Taraf Devletin fesih bildiriminin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren, Komite, bu Devlet ile ilgili yeni bir meselenin incelenmesine başlamayacaktır.

Madde 32

Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri, Birleşmiş Milletler Üyesi bütün Devletleri ve bu Sözleşmeyi imzalayan ya da Sözleşmeye katılan bütün Devletleri aşağıdaki hususlarda bilgilendirecektir:

(a) Madde 25 ve 26 çerçevesindeki imzalar, onaylar ve katılmalar;

(b) Madde 27 çerçevesinde bu Sözleşmenin yürürlüğe giriş tarihi ve Madde 29 çerçevesinde herhangi bir değişikliğin yürürlüğe giriş tarihi;

(c) Madde 31 çerçevesindeki fesihler.

Madde 33

1. Arapça, Çince, İngilizce, Fransızca, Rusça ve İspanyolca metinleri eşit derecede geçerli olan bu Sözleşme, Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine depo edilecektir.

2. Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri, bu Sözleşmenin onaylı örneklerini bütün Devletlere iletecektir.

**TÜRKİYE’NİN ONAY SIRASINDA KOYDUĞU BEYAN VE
İHTİRAZİ KAYIT**

(RG, 10/08/1988, s.19895)

BEYAN

“Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti Sözleşmenin 21 nci madde 1 nci paragrafı uyarınca, bir Taraf Devletçe diğer bir Taraf devletin bu Sözleşme’ye göre mükellefiyetlerini yerine getirmediği hususunda yapılacak şikayetleri kabul etmek ve incelemek için İşkencenin Önlenmesi Komitesinin yetkisini tanıdığını beyan eder.

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti, Sözleşmenin 22 nci madde 1 nci paragrafı uyarınca, ihlalinden mağdur olduğunu iddia eden, kendi yargısına tabi kişilerden gelen veya onlar adına yapılan şikayetleri kabul etmek ve incelemek için, İşkenceyi Önleme Komitesinin yetkisini tanıdığını beyan eder.”

“BEYAN”IN İNGİLİZCE METNİ

“The Government of Turkey declares, pursuant to article 21, paragraph 1 of the Convention that it recognizes the competence of the Committee against Torture to receive and consider communications to the effect that a State party is not full-filling its obligations under the Convention.

The Government of Turkey declares, pursuant to article 22, paragraph 1 of the Convention that it recognizes the competence of the Committee against Torture to receive and consider communications from or on behalf of individuals subject to its jurisdiction who claim to be victims of a violation by a State party of the provisions of the Convention.”

İHTİRAZI KAYIT

“Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti, Sözleşmenin 30 ncu madde 2 nci paragrafı uyarınca, aynı maddenin 1 nci paragrafı ile kendisini bağlı addetmediğini beyan eder.”

“İHTİRAZI KAYIT”IN İNGİLİZCE METNİ

“The Government of Turkey declares in accordance with article 30, paragraph 2 of the Convention that it does not consider itself bound by the provision of paragraph 1 of this article.”